

ження видів з Європейського червоного переліку видів тварин і рослин, що знаходяться під загрозою зникнення у світовому масштабі (1992 р.) не створюється, заповідання залишається найбільш дієвим механізмом збереження тих видів тварин, які знаходяться у небезпеці і потребують спеціальних заходів на їх збереження зусиллями усіх зацікавлених у цьому країн.

Без сумніву, свою роль у формуванні Пан-Європейської екомережі (і не без участі України!) ще зіграють започатковані у 2000 р. у м. Флоренція (Італія) Європейська ландшафтна конвенція та у 2003 р. у столиці України м. Києві Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат.

Таким чином, формування в Україні елементів Пан-Європейської екомережі є логічним кроком розвитку природоохоронної справи України, одним з чинників інтеграції нашої держави до європейської системи співробітництва у цій сфері.

Література

1. **Biosphere Reserves: The Seville Strategy and the Statutory Framework of the World Network UNESCO.** – UNESCO, Paris, 1996. – 18 pp.

2. **Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття.** – К.: Авалон, 1998. – 52 с.

3. **Стойко С.М.** Сучасний стан заповідної мережі на Львівщині та екологічні засади створення польсько-українського біосферного резервату на Розточчі// Лісівничі дослідження на Україні: Проблеми і перспективи розвитку природоохоронних об'єктів на Розточчі. Матер. міжнар. наук.-практ. конференції (с. Шкло, 6-7.07.2000 р.). – Львів: Логос, 2000. – С. 59-65.

УДК 91:502

*І.П. Ковальчук, Є.А. Іванов, І.Б. Свідерко –
ЛНУ ім. Івана Франка*

ГЕОГРАФІЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗПОДІЛУ ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Охарактеризовано сучасний стан природно-заповідного фонду Львівської області. Зокрема, здійснено аналіз розміщення природоохоронних територій за адміністративними, природними і басейновими одиницями районування регіону.

Ключові слова: природно-заповідний фонд, басейнові одиниці.

I.P. Koval'chuk, Ye.A. Ivanov, I.B. Sviderko – LNU named after Ivan Franko

Geographic Legitimacy of Spatial Allocation of Nature Protected Areas in Lviv region

Contemporary status of nature-protected fund of Lviv region was characterizing. Particularly, leading the analysis of allocation of nature protected areas in administrative, nature and basin units of district making of region.

Keywords: nature protected areas, basin units.

Аналіз поширення природоохоронних територій та об'єктів по території Львівської області є актуальним і цікавим завданням, вирішення якого дасть змогу оптимізувати природно-заповідний фонд (ПЗФ) регіону. З метою вивчення географічних закономірностей розподілу об'єктів ПЗФ Львівщини ми провели оцінку динаміки зміни та його сучасного стану, зокрема, здійснено

аналіз поширення природоохоронних територій та об'єктів у межах адміністративних, природних і басейнових одиниць поділу регіону. Поставлена мета досягнута шляхом вирішення ряду *головних завдань*: збирання та опрацювання різноманітної інформації щодо заповідання об'єктів природи у Львівській області; складання наукового алгоритму дослідження проблеми створення і формування ПЗФ; створення серії картосхем ПЗФ Львівської області та аналіз розташування заповідних територій за адміністративними районами, фізико-географічними областями і басейнами головних річок.

Сучасний стан природно-заповідного фонду

Результати аналізу наявного стану та окреслення перспектив подальшого розвитку ПЗФ Львівської області висвітлені у низці цікавих публікацій [2, 4, 7, 9, 10, 12, 14]. Поряд з цим, вважаємо за необхідне присвятити увагу проблемі нерівномірності територіального розподілу заповідних об'єктів регіону. Знання географічних закономірностей поширення природоохоронних територій та об'єктів дасть змогу у майбутньому удосконалити структуру ПЗФ Львівщини.

З метою вивчення існуючої системи ПЗФ Львівської області ми зібрали статистичну і картографічну інформацію щодо кількості і площі природоохоронних територій та об'єктів регіону. В основу аналізу сучасного стану ПЗФ покладений доповнений реєстр об'єктів ПЗФ станом на 1.01.2001 р. [1, 8]. Всі опрацьовані дані нанесені на топографічну карту масштабу 1:200 000. При цьому об'єкти ПЗФ площею менше 0,5 га позначені за допомогою кольорових пунсонів. Більші природоохоронні території оконтурені по їхній межі й показані на топооснові як кольорові площинні об'єкти.

Отримані та опрацьовані таким чином дані дозволили виявити певні думки щодо закономірності у поширенні і кількості природоохоронних територій та об'єктів у межах Львівської області. Станом на 1.01.2001 р., на Львівщині функціонує 333 об'єкти ПЗФ, загальною площею 1112,05 км², що становить 5,1 % від площі регіону. За підпорядкуванням і статусом, виділяють заповідні території та об'єкти загальнодержавного та місцевого значення. У межах Львівської області налічується 24 об'єкти ПЗФ загальнодержавного та 309 – місцевого значення.

Так, в Яворівському районі функціонує єдиний на Львівщині *природний заповідник "Розточчя"*. Це наймолодший в Україні заповідник. Він створений у 1984 році і займає 20,8 км² неповторних і мальовничих природних місцевостей Равського Розточчя [3]. Територія заповідника становить близько 2 % від площі усіх об'єктів ПЗФ області. Поряд з єдиним заповідником у регіоні створено два *національні природні парки (НПП)*: "Яворівський" і "Сколівські Бескиди", які за площею (427,6 км²) становлять найбільшу частку у структурі ПЗФ області. На них припадає більше третини (38,5 %) загальної площі природоохоронних територій.

Порівняно з національними природними парками, дещо менші розміри мають три *регіональні ландшафтні парки (РЛП)*: "Надсянський" (194,3 км²) у Турківському районі; "Верхньодністровські Бескиди" (85,4 км²) у Старосамбірському районі; "Знесіння" (3,1 км²) у Львові. Їх площа 282,8 км², що становить 25,4 % від загальної площі об'єктів ПЗФ.

Водночас у Львівській області функціонують різного типу *заказники*. Загалом нараховується 37 таких об'єктів ПЗФ, серед яких 9 – загальнодержавного значення та 28 – місцевого. Одним з найбільших ландшафтних заказників є "Бердо", який розташований у Сколівському районі і має загальнодержавне значення. Загалом у регіоні існують такі заказники: 1) *ландшафтні* – 13 об'єктів (загальною площею 119,8 км² або 10,8 % від площі усіх об'єктів ПЗФ); *лісові* – дев'ять (106,3 км² або 9,6 %); *загальнозоологічні* – три (45,6 км² або 4,1 %); *орнітологічні* – два (8,4 км² або 0,8 %); *гідрологічні* – три (3,3 км² або 0,3 %); *ботанічні* – шість (2,5 км² або 0,2 %); *ентомологічні* – один (0,005 км² або 0,0004 %). Як бачимо, регіон найбільше насичений ландшафтними і лісовими заказниками, які займають близько 20 % від площі усіх об'єктів ПЗФ.

Однак найбільша кількість об'єктів ПЗФ у Львівській області припадає на *пам'ятки природи*. Їх налічується 177 одиниць (53,1 % від загальної кількості об'єктів ПЗФ), з них два – загальнодержавного і 175 – місцевого значення. Тобто за кількістю на пам'ятки природи припадає більше половини усіх об'єктів ПЗФ, але вони займають площу тільки 20 км² (1,8 % від площі усіх об'єктів ПЗФ). На території Львівщини розміщені такі пам'ятки природи: *ботанічні* – 109 об'єктів (загальною площею 2,7 км²); *гідрологічні* – 33 (0,1 км²); *геологічні* – 18 (1,9 км²); *комплексні* – 17 (1,9 км²). Отже, у Львівській області найбільше ботанічних пам'яток природи (32,7 % від загальної кількості об'єктів ПЗФ). Більшість з них розміщені у Львові (28 об'єктів), а також в Яворівському (17) і Дрогобицькому (13) районах. Помітну частину займають також комплексні пам'ятки природи (1,4 % від площі усіх об'єктів ПЗФ).

У Львівській області нараховують 48 *заповідних урочищ*, що становить 14,4 % від загальної кількості об'єктів ПЗФ. Вони займають площу 65,0 км² (5,9 % площі об'єктів ПЗФ). Більшість заповідних урочищ розміщена у Сколівському районі – 15 об'єктів. Найбільше за площею (13,2 км²) заповідне урочище "Гаї", теж розташоване у Сколівському районі. Усі заповідні урочища ("Дубинське", "Кремінь", "Маківка", "Обнога", "Хітар" та інші), що займають значні площі, знаходяться в межах Карпат.

На території Львова функціонують три *ботанічні сади* загальною площею 0,4 км² (0,04 % від площі всіх об'єктів ПЗФ). До них належать ботанічні сади загальнодержавного значення Львівського національного ун-ту ім. Івана Франка та Українського державного лісотехнічного ун-ту (м. Львів), а також ботанічний сад місцевого значення Львівського медичного ун-ту імені Данила Галицького. Найбільшим з них є ботанічний сад Львівського національного ун-ту ім. Івана Франка (0,2 км²). На Львівщині також є два *дендропарки* загальнодержавного значення. Дендропарк "Оброшинський", площею 0,05 км², який розміщений у Пустомитівському районі, та дендропарк "Рудківський" площею 0,59 км², розташований у Самбірському районі. На них припадає 0,05 % від усієї площі об'єктів ПЗФ. У Пустомитівському районі створений єдиний у регіоні *зоопарк* місцевого значення площею 0,06 км² (0,005 %).

Значне місце у природоохоронній справі Львівської області відведено *паркам-пам'яткам садово-паркового мистецтва*. Їх налічується 59 одиниць (17,7 % від загальної кількості об'єктів ПЗФ), з них шість об'єктів загально-

державного значення. Загальна площа парків-пам'яток садово-паркового мистецтва становить $8,8 \text{ км}^2$ (0,8 % від площі усіх об'єктів ПЗФ). Парки розміщені майже по всіх районах Львівщини, окрім Радехівського і Турківського. Найбільше їх нараховується у місті Львові (9 одиниць). Стрийський парк має статус загальнодержавного.

Методика аналізу територіального розподілу природоохоронних територій та об'єктів

На основі доповненого і детально проаналізованого реєстру ПЗФ Львівської області ми створили серію картосхем, які відображають закономірності територіального поширення природоохоронних територій та об'єктів у досліджуваному регіоні.

Усі складені картосхеми поділені на три групи: а) картосхеми, що відображають абсолютну кількість об'єктів ПЗФ (шт.) і частку від загальної кількості об'єктів по області (у відсотках); б) картосхеми, що відображають відносну кількість об'єктів ПЗФ (шт./1000 км^2); в) картосхеми, що відображають частку площі об'єктів ПЗФ від загальної площі досліджуваної території (у відсотках). Ці показники дають змогу кількісно та якісно охарактеризувати особливості просторового розташування природоохоронних територій та об'єктів у межах Львівської області.

Аналіз усіх показників проведений за такими ознаками:

- *за адміністративними районами.* Враховано площі усіх адміністративних районів і території міста Львова;
- *за природними (фізико-географічними) одиницями.* Всі показники проаналізовані на рівні фізико-географічних (ландшафтних) областей. За основу використана схема природного районування регіону [6] на якій виділено 12 фізико-географічних областей у трьох фізико-географічних країнах: Східно- і Західно-Європейській рівнині та Карпатах;
- *за басейновими одиницями.* Виокремлено басейни головних річок: Західного Бугу, Сяну, Стиру і Дністра. У зв'язку з тим, що верхня частина Дністра займає майже половину регіону і має значні відмінності у природних умовах (гірська, передгірська і рівнинна території), весь басейн по річищу умовно розділений на дві окремі басейнові площі – карпатську і подільську.

Аналіз територіального поширення об'єктів ПЗФ проведений у два послідовні етапи. Під час першого етапу охарактеризовано картосхеми, складені на основі адміністративного поділу та поділу на природні й басейнові одиниці. Другий етап включає порівняльний аналіз усіх картосхем і виявлення площ з недостатнім рівнем забезпеченості природоохоронними територіями та об'єктами. Базуючись на отриманих за охарактеризованими підходами результатах вивчення ПЗФ, охарактеризуємо поширення природоохоронних територій та об'єктів за різними ознаками.

Розподіл територій та об'єктів ПЗФ за адміністративними районами

Реєстри об'єктів ПЗФ для всіх областей України складені так, що відображають територіальну прив'язку до певних населених пунктів та адміністративних районів. Саме тому традиційно поширення природоохоронних територій та об'єктів регіонів в Україні вивчають за адміністративними одиницями поділу.

За абсолютною кількістю природоохоронних територій та об'єктів беззаперечним "лідером" є м. Львів, в якому налічується 45 об'єктів (13,5 % від загальної їх кількості). Набагато меншими є ці показники в Яворівському (відповідно 34 об'єкти або 10,2 % від їх загальної кількості), Дрогобицькому (27 об'єктів або 8,1 %), Стрийському (30 об'єктів або 9,0 %) і Сколівському (35 об'єктів або 10,5 %) районах. Ще нижчими абсолютні значення є у Турківському (17 об'єктів або 5,1 %), Старосамбірському (17 об'єктів або 5,1 %), Бродівському (16 об'єктів або 4,8 %) і Золочівському (14 об'єктів або 4,2 %) районах. У решті адміністративних районів Львівщини кількість об'єктів ПЗФ не перевищує 3-4 % від загальної кількості по області та коливається від 4 до 11 одиниць. Найменше число об'єктів ПЗФ у межах Перемишлянського району (4 об'єкти або 1,2 %), що дивлячись на атракційність Бібрсько-Перемишлянського Опілля видається дивним та вимагає перегляду існуючих тут і створення нових природоохоронних об'єктів.

Поряд з абсолютними значеннями кількості об'єктів ПЗФ, ми використали й відносні показники, які розраховувалися відносно до площі у 1000 км². Природоохоронна ситуація, яка відображена на відповідній картосхемі, є дещо відмінною. Найвищі відносні показники спостерігаються у Львові (302,1 шт./1000 км²). Набагато менша кількість природоохоронних територій та об'єктів є в інших адміністративних одиницях регіону.

Висока щільність об'єктів ПЗФ (понад 15 шт./1000 км²) властива смузі, яка простягається вздовж Розточчя, Опілля до Бескидів через Яворівський, Городоцький, Миколаївський, Жидачівський, Стрийський і Сколівський райони. Середня щільність природоохоронних об'єктів (10-15 шт./1000 км²) приурочена до Турківського, Старосамбірського, Дрогобицького, Золочівського і Бродівського районів. Найменша відносна кількість об'єктів ПЗФ (до 5 шт./1000 км²) спостерігається у Сколівському, Радеківському і Перемишлянському районах.

Однак найілюстративнішим необхідно вважати показник частки площі об'єктів ПЗФ від площі адміністративного району. Порівняльний аналіз цього показника дозволив відобразити помітно диференційовану природоохоронну ситуацію у регіоні. Так, найвищі значення заповідності властиві Сколівському (28,5 % від площі району) і Турківському (18,7 %) районам та Львову (10,5 %). Найбільші природоохоронні території Львівщини приурочені до Верхньодністерських і Сколівських Бескид та Сянсько-Стрийської Верховини (рис. 1).

Звертає на себе увагу те, що у Львові на об'єкти ПЗФ припадає понад 10 % його площі. Відносно високим є цей показник у Старосамбірському (7,2 %) та Яворівському (7,0 %) районах. Саме з цими адміністративними районами пов'язані найбільші природоохоронні території Львівської області: заповідник "Розточчя", НПП "Яворівський" і "Сколівські Бескиди" тощо. Набагато нижчі значення характерні іншим адміністративним районам у яких він не перевищує 3-4 % від їхньої площі.

Розподіл територій та об'єктів ПЗФ за природними (фізико-географічними) областями

Незважаючи на широку вживаність й популярність аналізу територіального поширення об'єктів ПЗФ за адміністративними районами необхідно

відзначити, що такий аналіз однобічно відображає існуючу природоохоронну ситуацію та здебільшого не враховує диференційованість природних умов певної території. З метою виправлення цих недоліків пропонуємо розглянути особливості поширення природоохоронних територій та об'єктів у межах фізико-географічних областей.

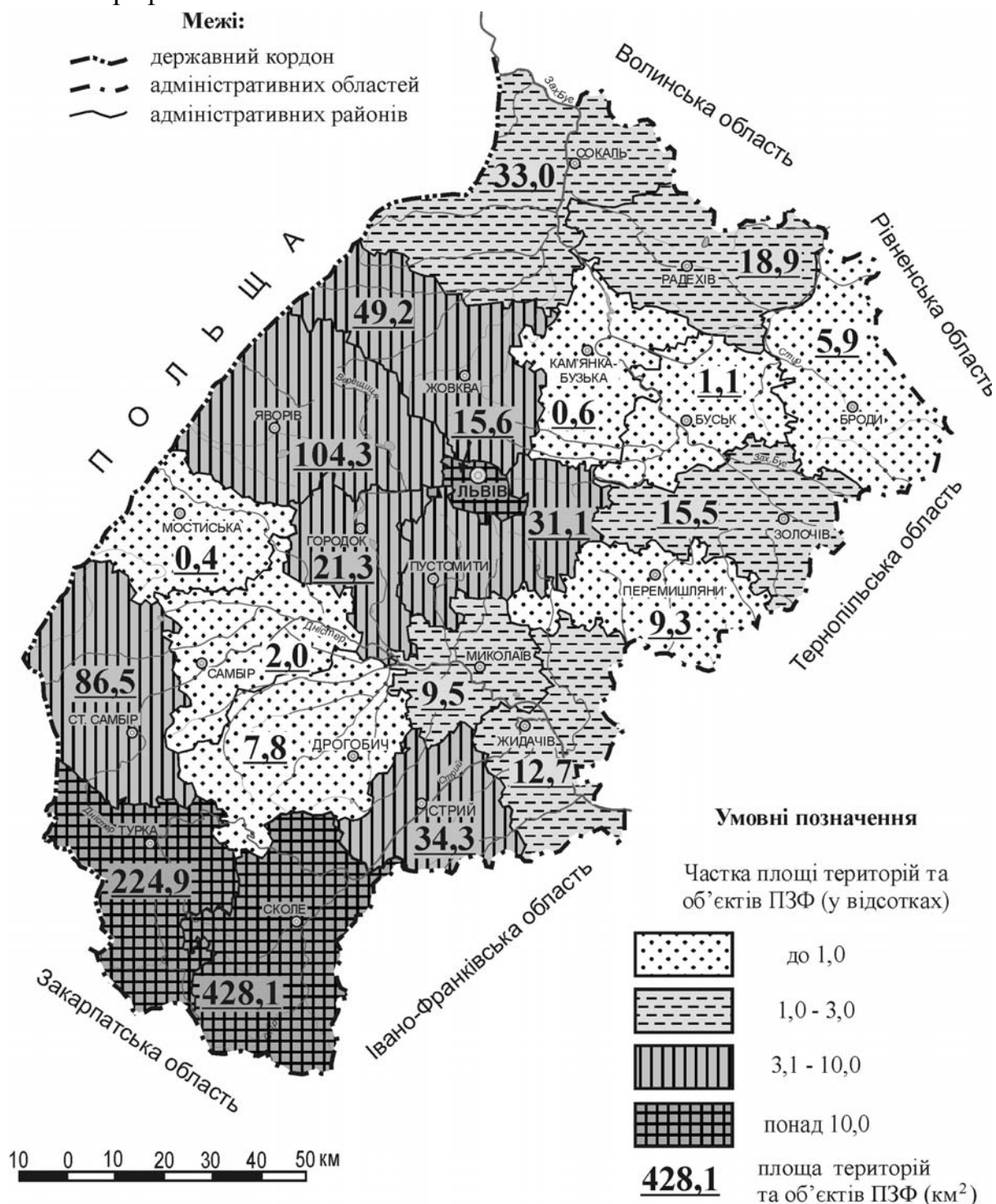

Рис. 1. Площі територій та об'єктів ПЗФ у межах адміністративних районів Львівської області

На перший погляд, картосхеми, які відображають абсолютні й відносні показники кількості об'єктів ПЗФ, є подібними, однак при уважному їх аналізі помітні істотні відмінності. Так, за абсолютними значеннями кількості природоохоронних об'єктів на перший план виходять природні області

Дністерського Передкарпаття та Розточчя й Опілля (понад 10 % від загальної кількості об'єктів ПЗФ). Близькі показники (понад 15 шт./1000 км²) мають також Бескидське низько- і середньогір'я, Стрийсько-Сянська Верховина та Вододільно-Полонинське середньогір'я. Звертає на себе увагу порівняно мала кількість об'єктів ПЗФ у межах Крайового бескидського низькогір'я та Надсянського Передкарпаття.

Однак найнижчі значення абсолютної й відносної кількості природоохоронних об'єктів приурочені до ландшафтних комплексів Волинської і Люблінської височин та Малого Полісся, де вони не перевищують 10 шт./1000 км². Загалом, варто відзначити, що кількість об'єктів ПЗФ поступово збільшується з північного сходу на південний захід, тобто від давньої Східно-Європейської рівнини до Карпат.

За показником частки площі природоохоронних об'єктів від площі ландшафтних комплексів отримані дані істотно не відрізняються від аналогічних показників абсолютної і відносної кількості. Найвищі значення спостерігаються в межах карпатських фізико-географічних областей, які коливаються від 6,3 (Крайове бескидське низькогір'я) до 36,1 % (Вододільно-Полонинське середньогір'я) (рис. 2). Поряд з карпатськими ландшафтними комплексами значні площі об'єктів ПЗФ властиві для Розточчя й Опілля (6,8 %).

В інших природних областях площі, що припадають на природоохоронні об'єкти, не перевищують 3,5 % від їхньої площі. Особливо низькі показники природно-заповідних площ у межах Західно-Подільської височини (0,9 %), Надсянського Передкарпаття (0,7 %) та Бузького Малого Полісся (0,1 %).

Розподіл територій та об'єктів ПЗФ у басейнових системах

Поряд з аналізом територіального поширення об'єктів ПЗФ за адміністративними та фізико-географічними одиницями схем районування ми вивчили закономірності їх розміщення за басейнами найбільших річок Львівської області.

Основна кількість природоохоронних об'єктів розташована у межах басейну Дністра (217 шт. або 65,2 % від загальної їх кількості). При цьому таких об'єктів є багато як у карпатській (133; 40,0 %), так й подільській (84; 25,2 %) частинах басейну Дністра. Щільність об'єктів ПЗФ у басейні цієї річки перевищує 18 шт./1000 км².

Фізико-географічні країни: А. Східно-Європейська рівнина, Б. Західно-Європейська рівнина, В. Карпати. **Ландшафтні області:** I. Люблінська височина, II. Волинська височина, III. Бузьке Мале Полісся, IV. Стирське Мале Полісся, V. Розточчя та Опілля, VI. Західно-Подільська височина, VII. Надсянське Передкарпаття, VIII. Дністровське Передкарпаття, IX. Бескидське крайове низькогір'я, X. Бескидське скибове низько- і середньогір'я, XI. Стрийсько-Сянська верховина, XII. Полонинське середньогір'я.

У басейнах Західного Бугу і Сяну спостерігається середня кількість природоохоронних територій – відповідно 57 (17,1 %) та 41 (12,6 %) об'єкти. Їхня щільність коливається від 10 до 17 шт./1000 км². Найменша кількість об'єктів ПЗФ зосереджена у басейні річки Стир, де функціонує тільки 17 одиниць (щільність – 8,5 шт./1000 км²). Загалом у басейні Чорного моря є набагато більше природоохоронних територій та об'єктів, ніж у басейні Балтійського моря.

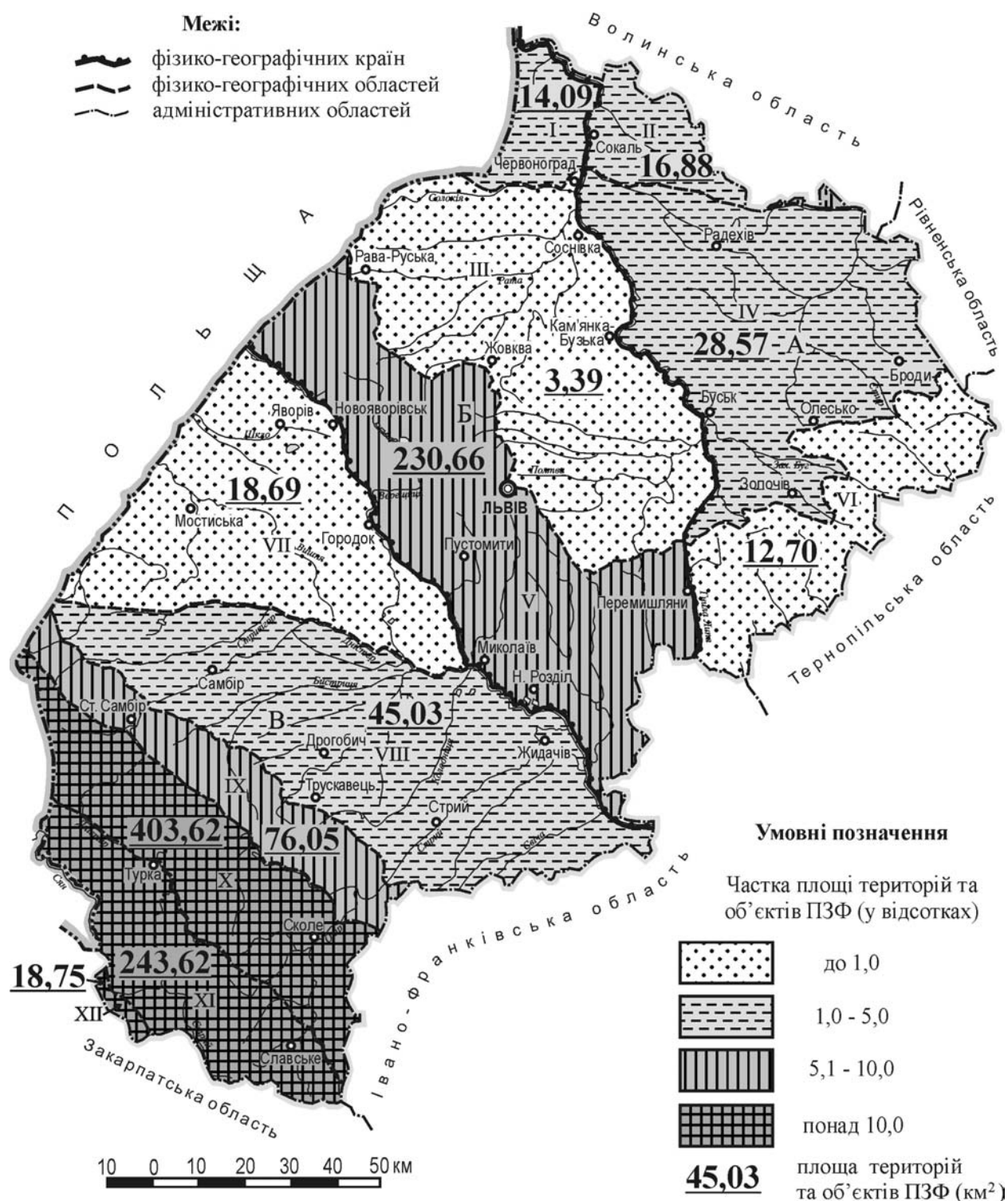

Рис. 2. Площі територій та об'єктів ПЗФ у межах фізико-географічних областей Львівської області

Порівнюючи розподіл показників площі об'єктів ПЗФ у басейнових системах та їх кількості, доходимо до висновку про практично аналогічну ситуацію. Загалом показник кількості коливається в межах від 1,1 % (басейни р. Стир) до 8,6 % (карпатська ділянка басейну р. Дністер) від площі регіону (рис. 3).

Загальні закономірності розподілу територій та об'єктів ПЗФ

Підсумовуючим результатом аналізу складених картосхем, що характеризують територіальне поширення об'єктів ПЗФ, є порівняльна оцінка отриманої просторової інформації та виявлення недостатньо забезпечених при-

родоохоронними об'єктами територій Львівської області. Ця робота дала змогу сформулювати такі висновки:

1. Люблінська і Волинська височини, які заходять на територію Сокальського району, характеризуються незначною кількістю і площею природоохоронних об'єктів.

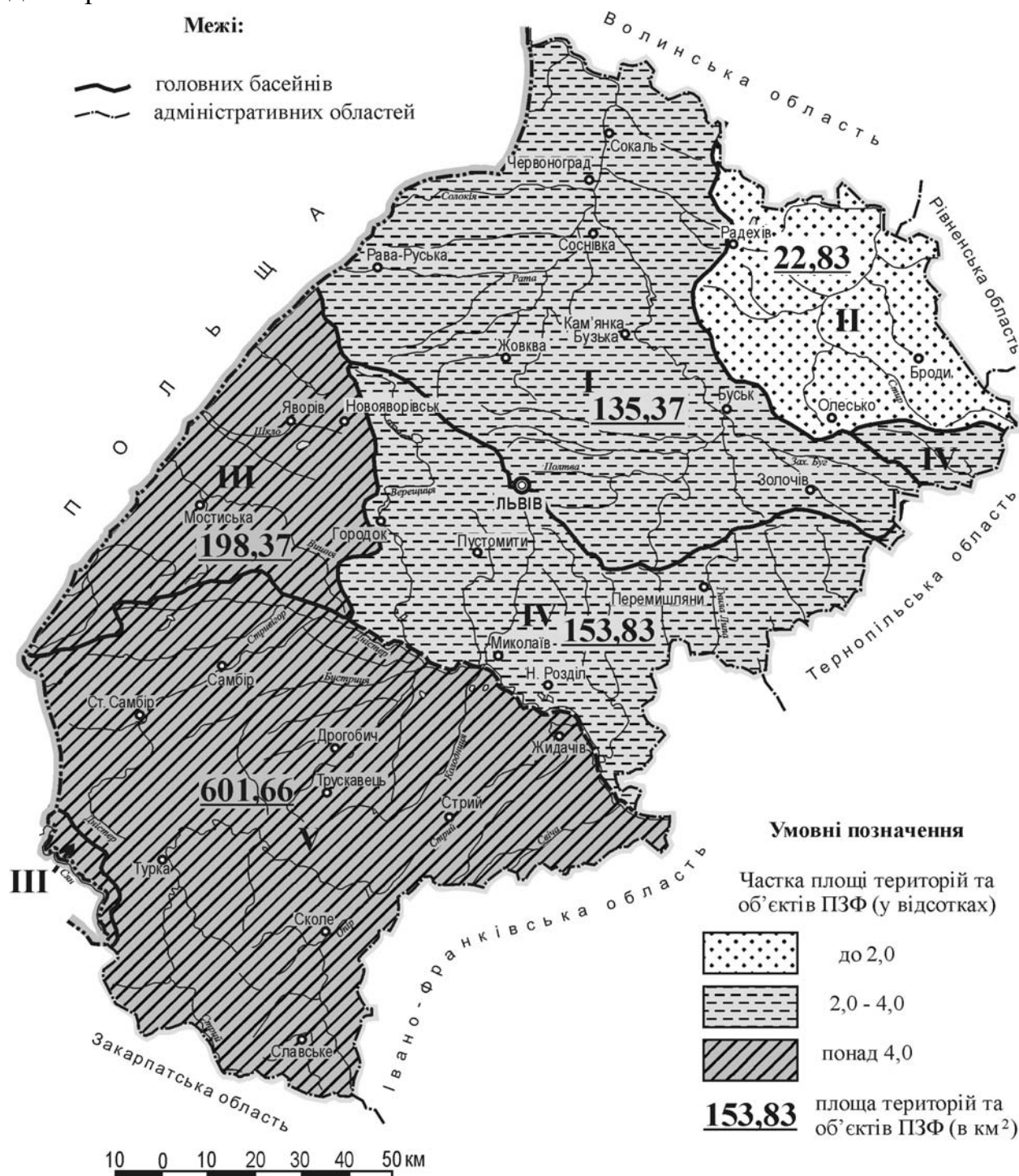

Рис. 3. Площі територій та об'єктів ПЗФ у межах басейнів Львівської області
Головні басейни: I – басейн р. Західний Буг; II – басейн р. Стир; III – басейн р. Сян;
 IV – подільська частина басейну р. Дністер; V – карпатська частина басейну р. Дністер

2. У межах Малого Полісся кількість об'єктів ПЗФ дещо збільшується, але залишається досить низькою, особливо у так званому Бузькому Малому Поліссі. Про аналогічну ситуацію з природоохоронними об'єктами свідчать і

результати аналізу розподілу об'єктів ПЗФ за адміністративними одиницями, зокрема показники по Жовківському, Радеківському і Бродівському районах.

3. Кращою є природоохоронна ситуація в межах Розточчя й Опілля та Західно-Подільської височини. Це пов'язано з великою кількістю об'єктів ПЗФ у Львові та значними площами заповідника "Розточчя", НПП "Яворівський", наявністю тут інших регіональних ландшафтних парків. Адміністративна карта частково і різнобарвно відображає сучасну природоохоронну ситуацію, однак певні райони (Яворівський, Пустомитівський і Городоцький) чітко фіксують її особливості.

4. Серед передкарпатських ландшафтних комплексів найбільш насиченими за кількістю і часткою площі об'єктів ПЗФ є в Дністерському Передкарпатті (особливо Стрийський район) і дещо меншим – у Надсянському Передкарпатті.

5. Найвищі показники насичення об'єктами ПЗФ природних областей у Львівській області спостерігаються в межах карпатської частини регіону. Вони збільшуються з півночі (від Крайового бескидського низькогір'я) до півдня. Саме в цій частині регіону розміщені найбільші за площею природоохоронні території: НПП "Сколівські Бескиди", РЛП "Надсянський" та Либохорівський загальнозоологічний заказник. У зв'язку з тим, що ця частина практично повністю попадає в межі Сколівського, Турківського і Старосамбірського районів аналогічна ситуація відображається й на відповідних картосхемах щільності об'єктів ПЗФ, побудованих за принципом адміністративного поділу.

6. Картосхеми, побудовані за басейновим принципом, тільки у загальних рисах відображають закономірності, виявлені на основі аналізу картосхем адміністративного і природного поділу. Це пов'язано з тим, що ми вивчали тільки найбільші басейнові системи досліджуваного регіону.

Висновки

1. Формування ПЗФ Львівської області розпочалося у 1960 р., коли два парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва були оголошені природоохоронними об'єктами загальнодержавного значення. Станом на 1.01.2001 р. в межах Львівської області функціонує 333 заповідних об'єкти загальною площею 111205,5 га (5,2 % від площі області). Заповідний фонд включає у себе практично всі категорії заповідання. У межах області налічується 24 природоохоронних об'єкти загальнодержавного значення і 309 – місцевого.
2. На основі аналізу реєстру ПЗФ Львівської області створено ряд таблиць і картосхем, які різнобічно характеризують сучасний стан та особливості просторового поширення природоохоронних територій та об'єктів динаміку їхніх змін.
3. Географія заповідних територій та об'єктів проаналізована як за адміністративними районами Львівської області та окремо врахованою територією міста Львова, так і за 12 фізико-географічними областями в межах трьох фізико-географічних країн: Східно- і Західно-Європейської рівнини та Карпат, а також за басейнами головних річок Балтійського і Чорного морів: Західного Бугу, Сяну, Стиру та Дністра.
4. На основі доповненого та детально проаналізованого реєстру ПЗФ Львівської області створена серія картосхем, які відображають закономірності територіального розміщення природоохоронних територій та об'єктів всього

регіону. Усі картосхеми розділено на три групи: а) за часткою площі об'єктів ПЗФ (у відсотках); б) за абсолютною кількістю об'єктів ПЗФ у межах досліджуваної території (шт.) та часткою від загальної кількості об'єктів по області; в) за відносною кількістю об'єктів ПЗФ (шт./1000 км²).

5. За абсолютною кількістю природоохоронних територій та об'єктів беззаперечним лідером є м. Львів, в якому налічується 45 об'єктів ПЗФ (13,5 % від загальної кількості об'єктів). Найменша кількість об'єктів ПЗФ знаходиться у межах Перемишлянського району (1,2 %), що видається дивним та вимагає розширення площі існуючих і створення нових природоохоронних об'єктів у цьому районі. Однак, найілюстративнішим є показник частки площі об'єктів ПЗФ від загальної площі адміністративного району. Найвищі показники властиві Сколівському (28,5 % від площі району) і Турківському (18,7 %) районам та Львову (10,5 %). Найбільші за площею природоохоронні території Львівської області приурочені до Верхньодністерських і Сколівських Бескид та Сянсько-Стрийської Верховини.
6. З аналізу розподілу об'єктів ПЗФ за фізико-географічними областями зроблено висновок, що за абсолютними значеннями природоохоронних об'єктів лідирують області Дністерського Передкарпаття, Розточчя та Опілля (понад 10 % від загальної кількості). Найнижчі показники абсолютної й відносної кількості природоохоронних об'єктів приурочені до ландшафтних комплексів Волинської й Люблінської височини та Малого Полісся, де вони не перевищують 10 шт./1000 км². Відзначимо, що кількість об'єктів ПЗФ поступово збільшується з північного сходу на південний захід, тобто від Східно-Європейської рівнини до Карпат. За часткою площі природоохоронних територій від площі ландшафтних комплексів найвищі значення заповідності спостерігаються в межах карпатських фізико-географічних областей. Вони коливаються від 6,3 (Крайове бескидське низькогір'я) до 36,1 % (Вододільно-Полонинське середньогір'я). Водночас значні площі об'єктів ПЗФ властиві для Розточчя та Опілля (6,8 %).
7. Аналіз територіального поширення об'єктів ПЗФ по басейнах головних рік області показав, що найбільша їхня кількість зосереджена у межах басейну Дністра (217 шт.; 65,2 % від загальної кількості в області); найменша кількість об'єктів ПЗФ є у басейні р. Стир (17 одиниць, а щільність становить 8,5 шт./1000 км²). У басейні Чорного моря набагато більше природоохоронних територій та об'єктів, ніж у басейні Балтійського моря. Порівнюючи показники насичення об'єктами ПЗФ басейнових систем відзначимо практично тісну кореляцію між кількістю і площею цих об'єктів. Показники коливаються від 1,1 % (басейн р. Стир) до 8,6 % (карпатська ділянка басейну р. Дністер).
8. З метою покращання стану довкілля рекомендується розширити мережу ПЗФ Львівської області за рахунок створення нових екологічних коридорів та біосферних резерватів у Східних Карпатах [13, 15] та Розточчі [5, 10, 11].

На жаль, весь опрацьований картографічний матеріал, а це 14 картосхем, немає змоги опублікувати. З ним та більш детальною текстовою і табличною інформацією можна ознайомитися на кафедрі конструктивної географії і картографії Львівського національного ун-ту ім. Івана Франка.

Література

1. Великий І.В., Ковальчук О.З. та ін. Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення Львівської області станом на 1 січня 2001 року. – Львів, 2001. – 34 с.

2. Дейнека А. Стан і перспективи розвитку мережі заповідних територій у Держлісгоспі Львівщини// Біосферний резерват як модель сталого розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду: Матер. міжнарод. наук.-практ. конф. – Львів: Меркатор, 2003. – С. 39-43.
3. Заповідники і національні природні парки України/ Андрієнко Т., Артеменко В., Біляк М. та ін. – К.: Вища шк, 1999. – 230 с.
4. Зінько Ю.В., Брусак В.П., Нестерук Ю.Й. Географічні підходи до формування природоохоронних територій Волино-Поділля (на прикладі Львівщини)// Вісник Львів. ун-ту. Сер. геогр. – 1992, вип. 18. – С. 6-11.
5. Зінько Ю., Брусак В., Кравчук Я. Територіальна структура проектного міжнародного біосферного резервату "Розточчя"// Розточанський збір – 2000. – Львів: Меркатор, 2001. – С. 163-166.
6. Іванов Є.А. Еколого-ландшафтознавчий аналіз гірничопромислових територій (на прикладі Львівської області)// Рукопис ... дис. канд. геогр. наук. – Львів, 2001. – 376 с.
7. Панчишин В.Г. Особливості розвитку природно-заповідних об'єктів на Львівщині// Проблеми і перспективи розвитку природоохоронних об'єктів на Розточчі: Матер. міжнарод. наук.-практ. конф. – Львів: Логос, 2000. – С. 7-10.
8. Положення про заповідні території та об'єкти Львівської області. – Львів: Держ. упр. екоресурсів у Львівській обл., 1960-1999.
9. Пришко Л.А. Стан та перспективи розвитку природно-заповідного фонду Львівщини// Проблеми і перспективи розвитку природоохоронних об'єктів на Розточчі: Матер. міжнарод. наук.-практ. конф. – Львів: Логос, 2000. – С. 54-57.
10. Стойко С.М. Сучасний стан заповідної мережі на Львівщині та екологічні засади створення польсько-українського біосферного резервату на Розточчі// Проблеми і перспективи розвитку природоохоронних об'єктів на Розточчі: Матер. міжнарод. наук.-практ. конф. – Львів: Логос, 2000. – С. 59-65.
11. Стойко С., Мельник А., Шушняк В. та ін. Українська частина проектного польсько-українського біосферного резервату "Розточчя" та її репрезентативне ландшафтно-екологічне значення// Біосферний резерват як модель сталого розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду: Матер. міжнарод. наук.-практ. конф. – Львів: Меркатор, 2003. – С. 16-31.
12. Стойко С., Петрова Л. Репрезентативність природно-заповідного фонду на Львівщині та шляхи створення його оптимальної мережі// Праці Наук. т-ва ім. Шевченка. Екологічний збірник, т. VII. – Львів, 2001. – С. 210-221.
13. Стойко С., Шушняк В. Екологічне обґрунтування створення Надсянського регіонального ландшафтного парку: Рукопис. – Львів, 1997. – 60 с.
14. Целень Я.П. Природно-заповідний фонд Львівської області на території лісів державного значення ДЛГО "Львівліс"// Проблеми і перспективи розвитку природоохоронних об'єктів на Розточчі: Матер. міжнарод. наук.-практ. конф. – Львів: Логос, 2000. – С. 65-68.
15. Stoyko S., Tasenkevich L., Shushnyak V. Ekologiczna charakterystyka ukraińskiej części międzynarodowego rezerwatu biosfery "Karpaty Wschodnie"// Ekologiczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju gospodarczego Karpat Południowo-Wschodnich. Krosno, 1995. S. 56-62.

УДК 631.524+712.41

Доц. Л.С. Югличек – Хмельницький НУ

ІСТОРІЯ БОТАНІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СХІДНІЙ ЧАСТИНІ МАЛОГО ПОЛІССЯ

Проаналізовано історію ботанічних досліджень на східній частині Малого Полісся.

Ключові слова: історія досліджень, східна частина Малого Полісся, флора, рослинність.

Doc. L.S. Yuglichek – Khmelnytskyi national university

The history of botanic investigation of eastern part of Male Polissia

It was a history aspect in learning of flora and vegetation of eastern part of Male Polissia.

Keywords: history of investigation, learning of vegetation, floristic studies, Male Polissia.